

Binnen én buiten de lijnen

GEWELD IN AMATEURVOETBAL ONDER DE LOEP

**ZONDER RESPECT
GEEN VOETBAL**

- WIJ ZIJN SPORTIEF EN RESPECTVOL
  - WIJ ACCEPTEREN BESLISSINGEN VAN DE RECHTER
  - WIJ ACCEPTEREN DE UITSPRAKEN VAN DE TUCHTCOMMISSIE
  - WIJ HELPEN DE SIBU, DE SIBU EN DE SIBU
  - WIJ HELPEN WIE GEWELD, DISCIPLINIE EN VANDALISME TE VOORKOMEN
- De Amsterdamse verenigingen wensen u een prettige wedstrijd*

In december was het drie jaar geleden dat Richard Nieuwenhuizen tijdens een voetbalspelletje werd doodgetrapt. Sindsdien is er naast de gele en rode kaart, nu ook een Blauwe Kaart, die symbool staat voor sportiviteit. Het is één van de vele maatregelen die de KNVB nam. Hebben die geholpen om het amateurvoetbal in Nederland van dergelijke excessen te ontdoen?

Soms word je ingehaald door de realiteit, zoals de Koninklijke Nederlandse Voetbalbond (KNVB) overkwam op 2 december 2012. De bond is op dat moment samen met de hockeybond en sportkoepel NOC*NSF al ruim een jaar de kartrekker van het overkoepelende actieplan 'Naar een Veiliger Sportklimaat' (2011-2016) van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Samenleving (VWS), maar wordt rechts ingehaald door het overlijden van Richard Nieuwenhuizen in het amateurvoetbal. De 41-jarige grensrechter van S.C. Buitenboys wordt na afloop van de wedstrijd Buitenboys B3 – Nieuw Sloten B1 geschopt en geslagen door spelers en betrokkenen van sv Nieuw Sloten en overlijdt een dag later in het ziekenhuis aan zijn verwondingen. Iedereen wijst naar de KNVB, dat de verantwoordelijkheid voelt en oppakt en de be-

staande maatregelen uitbreidt en versneld invoert. Nu ruim drie jaar later, als de stofwolken van de strafrechtelijke procedures van de daders en de uitspraken van de tuchtcommissie van de KNVB zijn opgetrokken, doemt de vraag op of er sindsdien eigenlijk iets veranderd is.

De cijfers

In het seizoen voor het incident met Nieuwenhuizen vinden er 485 excessen in het amateurvoetbal plaats, vorig seizoen 319, zo is te zien in Tabel 1. Een forse daling. Het is een trend die waar te nemen valt binnen de gehele Nederlandse sport, een motivatie voor minister van VWS, Edith Schippers, het beleid voort te zetten en om het actieplan van NOC*NSF met twee jaar te verlengen tot 2018.

Tabel 1. Uitspraken van excessen binnen het amateurvoetbal

EXCESSEN	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15
Noord	13	11	11	13
Oost	62	79	62	51
West I	142	107	67	50
West II	182	122	140	110
Zuid I	39	38	45	44
Zuid II	47	56	33	40
Landelijk	0	1	5	11
Totaal	485	414	363	319

Bron: KNVB

Het incident met Nieuwenhuizen resulteert binnen het amateurvoetbal in een versnelde doorvoering en uitbreiding van bestaand beleid. De KNVB schakelt een tandje bij en komt begin 2013 met het actieplan 'Tegen Geweld, Voor Sportiviteit', samenvattend meer bewustwording en hogere straffen (zie kader voor meer informatie). Voor individuele straffen betekent dat in het ergste geval ontzegging van het KNVB-lidmaatschap, voor collectieve straffen het uit de competitie nemen van een elftal. In Tabel 2 is te zien dat dit door de jaren heen minder vaak gebeurt.

Tabel 2. Lidmaatschap ontzegging en elftallen uit competitie genomen

EXCESSEN	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15
Lidmaatschap ontzegging individuele leden	74	47	30	22
Elftallen uit de competitie genomen	105	34	55	42

Bron: KNVB

De bond riep ook een hulplijn voor noodgevallen in het leven. "Het grootste verwijt dat de KNVB kreeg na het incident met Nieuwenhuizen was dat we bij incidenten niet bereikbaar waren, of pas na het weekeinde als het eigenlijk al te laat is", zegt Sjors Brouwer, programmanager Veiliger Sportklimaat bij de voetbalbond. In samenwerking met het ministerie van Veiligheid en Justitie is begin 2013 het 'Meldpunt Geweld en Sport' opgericht, een alarmcentrale gefinancierd door de overheid die 24/7 paraat staat voor noodsituaties. "Dat kan variëren van een scheidsrechter die zich bedreigt voelt en zichzelf opsluit in de kleedkamer, tot aan een club dat negatief in het nieuws komt en advies vraagt over omgang met de pers." De noodlijn, die ieder seizoen ruim 100 meldingen verwerkt, biedt volgens Brouwer als eerste aanspreekpunt een 'warme deken' voor direct betrokkenen, maar schakelt indien nodig ook hulpinstanties in, zoals de politie of slachtofferhulp.

Ommekeer

Tot zover de cijfers. Want hoewel de metingen weliswaar een afname laten zien, is de gevoelstemperatuur nog steeds te heet. Dat vindt bijvoorbeeld Rob Mueller, voorzitter van Buitenboys. "Tijdens de crematie van Richard (Nieuwenhuizen, red.) zei ik in mijn toespraak dat ik hoop dat zijn dood een ommekeer zou betekenen voor het amateurvoetbal. Nou, dat is niet het

KNVB: "Clubs pakken het steeds beter op"

De KNVB reikt de clubs de handvatten aan om excessen tegen te gaan, maar moet het samen met de verenigingen doen. "We merken dat dit besef steeds groter wordt, onder andere doordat steeds meer clubs acties ondernemen. Denk hierbij aan thema-avonden en gedragsregels die helpen de bewustwording te vergroten", zegt Hans van Kastel, woordvoerder van de bond. Verenigingen kunnen daarvoor aankloppen bij de KNVB, die verenigingsadviseurs in dienst heeft.

"Hiervoor zijn we altijd bezig met het ontwikkelen van nieuwe initiatieven zoals de Blauwe Kaart, de invoering van het spelregelbewijs en een HALT-traject voor jonge overtreders. Waar we naar toe moeten is het besef dat wat op het veld gebeurt, ook op een school of in een discotheek kan gebeuren. Dat zit niet in het spelletje opgesloten, maar in de jongeren. Dat vergt een ketenaanpak. Probleemjongeren moet je eruit pakken, bestraffen, maar vervolgens helpen. En dat kan niet alleen binnen het voetbal."

De KNVB staart zich echter niet blind op een preventieve aanpak. Van Kastel: "Naast deze initiatieven is er ook besloten om hard tegen excessen op te treden, dit vertaalt zich naar hogere straffen. Ook de zichtbaarheid, bijvoorbeeld via de meldpunten, is belangrijk voor de coördinatie bij een incident. We moeten voorkomen dat partijen naar elkaar gaan wijzen."

geval. Het is puur wachten op de volgende", luidt Mueller de noodklok. "Als je mij dus vraagt of er iets veranderd is, nee, wij denken van niet. De agressie is zo enorm." En de cijfers dan? Mueller: "Dat is toch een beetje als een slager die zijn eigen vlees keurt, begrijp je?"

De voorzitter van Buitenboys is niet de enige voetbalbestuurder die er zo over denkt, vrijwel overal krijgen we hetzelfde verhaal te horen. Kijkend naar Tabel 1 zien we echter dat de districten West I en West II door de jaren heen een forse afname kennen van de excessen. Wat gebeurt er in deze districten, dat in andere districten blijkbaar niet werkt? "Die vraag hebben wij onszelf natuurlijk ook gesteld, maar de eerlijkheid gebiedt mij te zeggen dat wij dat zelf ook niet precies weten", zegt Hans van Kastel, persvoorlichter van de KNVB. "De regels zijn in het hele land hetzelfde, de clubs doen er allemaal wat aan. En in district West I en West II gebeurt niet iets significant anders dan in een van de andere districten."

Tijdens de zoektocht van de KNVB naar een antwoord op die vraag stuit de bond overigens wel op verontrustende berichten. Van Kastel: "In de grote steden, en dan kom je automatisch uit bij district West I en West II, lijkt het aantal meldingen dit seizoen juist weer toe te nemen. Pas aan het einde van het seizoen, als alle uitspraken van de tuchtcommissie zijn gedaan, kunnen we met zekerheid zeggen of het ook daadwerkelijk allemaal excessen zijn, maar daarom roepen wij als KNVB de clubs wel op om onszelf als voetbalwereld niet in slaap te laten sussen."

De daling in de districten West I en West II zou dan ook zomaar het gevolg kunnen zijn van een schokeffect binnen het amateurvoetbal na de dood van Nieuwenhuizen, maar wel eentje die langzaam verjaart. "Die districten betrof al het gebied waar excessen het meeste voorkwamen, dus op dit moment is dat wel onze aanname", zegt Van Kastel, die benadrukt dat de KNVB dit momenteel nader onderzoekt.

Ketenaanpak

De ommekeer is dus niet ingezet, zo concluderen veel voetbalbestuurders. Daarbij verwijst men steevast naar het feit dat met 3500 zelfstandige voetbalverenigingen waar wekelijks 1,2 miljoen leden voetballen (en ruim 3 miljoen mensen betrokken zijn) voetbal de grootste sport van Nederland is. 'De KNVB kun je dan ook niet alles verwijten. Het voetbal is een rechtstreekse spiegel van de maatschappij. En die is ziek', stellen veel clubs. Maar hoe doorbreek je dat?

"Door het probleem niet alleen op het veld aan te pakken, maar ook buiten de lijnen, in de maatschappij." Aan het woord is Jos Verdonschot, voorzitter van BSV Boeimeer uit Breda. Die club liet in samenspraak met de KNVB vorig jaar een veiligheidsanalyse uitvoeren door

Stichting HALT, waarbij spelers, medewerkers en vrijwilligers van de club gevraagd werden naar hun veiligheidsbeleving in de breedste zin van het woord. “Je moet als club in de spiegel durven kijken. Door dat op deze manier, door een externe partij, te doen kwamen er dingen aan het licht die we zelf niet boven water hadden gekregen”, vertelt Verdonshot. Daarbij is signaleren het sleutelwoord. “Door samen te werken met organisaties uit de directe omgeving van de club, denk aan scholen of jeugdinstaties, ontstaat de mogelijkheid om excessen vroegtijdig te signaleren. De zogenoemde ketenaanpak. In plaats van dat je die persoon dan wegstuurt en diegene bij een buurtclub opnieuw in de fout gaat, ga je met elkaar om de tafel zitten en probeer je de voedingsbron van het probleem op te lossen. Speelt er bijvoorbeeld iets in de thuissituatie? Of op school? Dat noemen we ook een stukje veiligheid.”

Verdonshot zou het verplicht stellen van de veiligheidsanalyse bij voetbalclubs toejuichen. “Dat zou absoluut helpen, maar dat kun je als vereniging niet alleen. Gelukkig zag de gemeente Breda de meerwaarde, waardoor het ons ondersteunde met de pilot.”

Samenwerking tussen voetbalclubs en het onderwijs is ook iets waar Evert Woltjes voor pleit. Bewustwording van wat er speelt in de omgeving van je clubleden is één ding, maar hoe zit het dan met het respecteren van de regels op een sportpark? Woltjes heeft als bestuurder jarenlange ervaring bij DESTO uit Vleuten en zet die sinds kort in voor de KNVB ledenraad, waarbij veiligheid op de velden één van zijn speerpunten betreft. “Overall hangen borden die oproepen tot sportiviteit. Dat staat leuk, maar de praktijk laat helaas wat anders zien”, stelt hij. “Een speler mag voor open doel drie keer missen, maar als de scheidsrechter een fout maakt wordt hij opgehangen. Dat begint bij de opvoeding.”

Als het aan Woltjes ligt gaan het onderwijs en voetbalclubs actiever samenwerken. “Leg jongeren uit wat een vereniging is, wat teamverband betekent en waar gedragsregels voor zijn. Vroeger heerste een verenigingsgevoel, kwam je op zaterdag met het hele gezin naar de club en was er meer sociale controle. Om 09.00 uur draait nu een auto het parkeerterrein op, stapt er een kind met een grote sporttas uit en de auto rijdt weer weg. Natuurlijk moet je tegelijkertijd in dat verenigingsgevoel blijven investeren, maar de realiteit is dat dit afneemt.”

Uitdaging

Puur cijfermatig heeft het amateurvoetbal in Nederland vooruitgang geboekt. De KNVB is dan ook positief. “Maar”, zegt Van Kastel, “in de basis gaat het natuurlijk niet om cijfers. Het gaat om mensen. Want let wel, het betreft hier uitsluitend excessen: buitensporig fysiek geweld of ernstige bedreiging. Elk exces is er dan ook één teveel en er is voor de KNVB en de clubs dan ook nog een lange weg te gaan om dat uit te bannen.”

Grootste frustratie: de spelerspassen

Een aanpak binnen én buiten de lijnen ten spijt, één maatregel zorgt voor veel onbegrip onder de voetbalbestuurders: de spelerspassen. Jos Verdonshot, voorzitter van BSV Boeimeer uit Breda, vindt dat die controle halfslachtig gebeurt. “Er wordt voorafgaand aan de wedstrijd door de scheidsrechter enkel naar de namen gekeken, maar waarom zet je alle 22 spelers niet op de middenstip en kijk je ook echt naar de pasfoto’s? Kost niet extra’s, maar scheelt een hoop. Dat gebeurt wel in de A-categorie, maar niet in de B-categorie. En juist daar vinden veel meer incidenten plaats.”

Bij S.C. Buitenboys zijn ze zelf strenger gaan controleren. “Wij registreren niet op basis van namen, maar gebruiken de paspoortnummers, maar dat gebeurt niet overal. In de praktijk kun je als recidivist jouw naam dus net iets anders opgeven en weer terugkeren bij een andere club”, zegt voorzitter Rob Mueller, die zich net als zijn collega Verdonshot verbaast dat het de bond niet lukt om een administratief sluitend systeem voor de spelerspassen te maken.